

sygn. akt XVII AmC 11756/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodnicząca: Sędzia SO Małgorzata Perdion-Kalicka

Protokolant: sekretarz sądowy Jadwiga Skrzyńska

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2013 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P.

przeciwko R. F. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą w P.

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje R. F. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą w P. wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści „**W związku z powyższym, do zwrotu zaliczki KUPUJĄCEMU oraz następstw odstąpienia od umowy nie stosuje się (...) art. 494 Kodeksu cywilnego.**”;

II. zasądza od R. F. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą w P. na rzecz Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje pobrać od R. F. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą w P. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt R. F. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą w P..

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka

Sygn. akt XVII AmC 11756/12

UZASADNIENIE

Powód Stowarzyszenie (...) wniósł pozew przeciwko R. F. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą (...) w P. o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umownego o treści „W związku z powyższym, do zwrotu zaliczki kupującemu oraz następstw odstąpienia od umowy nie stosuje się (...) art. 494 Kodeksu cywilnego.” zawartego w §2 pkt 3 wzorca umownego „Umowa sprzedaży” i zakazanie wykorzystywania go w obrocie z konsumentami.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że pozwany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej posługuje się przygotowanym przez siebie wzorcem umownym. Wzorzec ten zawiera m. in. objęte pozwem postanowienie – które w ocenie powoda stanowi niedozwoloną klauzulę, gdyż jednostronnie ogranicza odpowiedzialność przedsiębiorcy względem konsumenta z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy.

Na rozprawie w dniu 24 kwietnia 2013 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz podniósł zarzut braku legitymacji procesowej czynnej po stronie powoda a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Strony podtrzymały swoje stanowiska do końca procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Pozwany R. F. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą (...) w P. w zakresie której, dokonuje sprzedaży samochodów. W powyższej działalności posługuje się wzorcem umownym o nazwie „Umowa sprzedaży”, w której w §2 pkt 3 znajduje się m. in. postanowienie o treści „W związku z powyższym, do zwrotu zaliczki kupującemu oraz następstw odstąpienia od umowy nie stosuje się (...) art. 494 Kodeksu cywilnego.”.

Powyższy stan faktyczny był niesporny pomiędzy stronami.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawartej z konsumentem nie uzgodnione z nim indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i w konsekwencji rażąco naruszają jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Uznanie, zatem konkretnego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania z konsumentami wymaga stwierdzenia, że spełnia ono łącznie następujące przesłanki:

1. nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem, czyli zostało narzucone konsumentowi,
2. nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
3. ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami,
4. ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta.

Badanie abuzywności klauzul, które ma miejsce w postępowaniu przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dokonywane na podstawie art. 479³⁶ - 479⁴⁵ k.p.c., ma charakter badania abstrakcyjnego, w oderwaniu od łączącej strony umowy. Oznacza to, że Sąd ogranicza się w tym postępowaniu tylko do badania postanowienia wzorca, które nie dotyczy głównych świadczeń stron, w kierunku jego zgodności z dobrymi obyczajami i naruszania interesu konsumentów. W szczególności Sąd nie bada czy dane postanowienie wzorca było narzucone konsumentowi, bowiem rozważania w tym kierunku są możliwe jedynie w odniesieniu do umów już zawartych w oparciu o wzorzec, i są analizowane przez sądy powszechne w razie zaistnienia indywidualnego sporu na tle konkretnej zawartej umowy. Natomiast w odniesieniu do wzorców umów analizowanych abstrakcyjnie kwestia ta nie podlega rozpatrywaniu, gdyż już samej istoty wzorców umów lub regulaminów wynika, że są to uregulowania wykreowane jednostronnie przez przedsiębiorcę i które są narzucane konsumentowi a zawarcie umowy w oparciu o nie ma charakter adhezyjny

Wobec tego, że klauzula nie dotyczy także głównych świadczeń stron, to przedmiotem badania Sądu stała się jej ewentualna sprzeczność z dobrymi obyczajami, jak również ustalenie, czy ukształtowane nią prawa i obowiązki stron nie naruszają rażąco interesów konsumenta.

Należy wskazać, że „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać, więc działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji,

wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc o działanie potocznie określane, jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające na niekorzyść od przyjętych standardów postępowania. Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko, jako interes ekonomiczny. Mogą tu bowiem wejść w grę także inne aspekty, jak choćby zdrowia konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp.

Należy także wskazać, że klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. Stypizowane klauzule stwarzają niejako domniemanie, że ich zamieszczenie w regulaminie rażąco narusza interesy konsumentów a także jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, co nie oznacza, że przedsiębiorca nie może owego domniemania obalić w toku postępowania

Dokonując analizy zakwestionowanej klauzuli umownej, Sąd stwierdził, że pozostaje ona w sprzeczności z dobrymi obyczajami i w konsekwencji rażąco narusza interesy konsumentów.

W §2 ust. 3 wzorca umownego pozwany reguluje kwestię zaliczki na poczet zamówionego samochodu oraz praw i obowiązków stron umowy na wypadek odstąpienia od umowy. W części ustępu trzeciego zaskarżonej w niniejszym postępowaniu pozwany wyłącza w relacjach z konsumentami stosowanie art. 494 k.c. Zgodnie z powyższym przepisem k.c. strona, która odstępuje od umowy wzajemnej, obowiązana jest zwrócić drugiej stronie wszystko, co otrzymała od niej na mocy umowy; może żądać nie tylko zwrotu tego, co świadczyła, lecz również naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania. Przepis ten reguluje skutki prawne odstąpienia od umowy, o którym mowa w art. 491-493 k.c. Regulacja pozwanego zakłada, że w przypadku odstąpienia przez niego od umowy, zwróci on konsumentowi kwotę wpłaconej zaliczki wraz z odsetkami wg średniej stopy procentowej obowiązującej w PKO BP S.A. dla wkładów a vista w dniu odstąpienia od umowy. Zdaniem Sądu, pozwany gwarantując konsumentom - w przypadku odstąpienia przez siebie od umowy z przyczyn nie leżących po stronie konsumenta – zwrot wpłaconej zaliczki wraz z odsetkami i jednocześnie wyłączając stosowanie art. 494 k.c. próbuje wprowadzić konsumentów w błąd, że nie mają oni prawa do dochodzenia dalszych roszczeń odszkodowawczych. Wprawdzie artykuł 494 k.c. określa prawa i obowiązki wyłącznie tej strony umowy wzajemnej, która od umowy odstępuje -tu przedsiębiorcy, i nie jest materialnoprawną podstawą dla dochodzenia roszczenia odszkodowawczego przez drugą stronę umowy wzajemnej - tu konsumenta (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 stycznia 1998 r., I CKN 410/97,) Glosa 1998, nr 11, s. 30, OSNC 1998, nr 10, poz. 155; zob. jednak K. Zagrobelny (w:) Kodeks..., s. 886) niemniej jednak wyłączenie stosowania tego przepisu może sugerować przeciętnemu uczestnikowi nieprofesjonalnego obrotu jakim jest konsument, że dotyczy owo wyłączenie także jego roszczeń. W szczególności jest prawdopodobna taka interpretacja w sytuacji, gdy w zdaniu wcześniejszym powód faktycznie ogranicza roszczenie odszkodowawcze konsumenta do kwoty odsetek od zaliczki w określonej w umowie wysokości. Tak bowiem należy interpretować postanowienie wzorca w tej materii, gdyż nie jest to nic innego jak kara umowna o której mowa w art. 483kc zastrzeżona na wypadek odstąpienia od umowy. Jest to bowiem zastrzeżenie w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z odstąpienia od umowy przez przedsiębiorcę nastąpi poprzez zapłatę określonej z góry kwoty (tu równowartości odsetek od kwoty zaliczki wyliczonych wg średniej stopy procentowej obowiązującej w PKO BP S.A. dla wkładów a vista w dniu odstąpienia od umowy).

Niewątpliwie wprowadzanie konsumentów w błąd jest sprzeczne z dobrymi obyczajami. Jednocześnie kwestionowana klauzula niewątpliwie narusza w sposób rażący interesy ekonomiczne konsumentów, pozbawiając ich możliwości dochodzenia roszczenia przewyższającego kwotę kary umownej.

Wymienione przyczyny wskazują zdaniem Sądu, na ukształtowanie obowiązków konsumenta w spornym postanowieniu w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, który narusza rażąco interesy tego konsumenta (art. 385¹ § 1 kc). Wobec tego, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone i zakazał wykorzystywania w obrocie z konsumentami zakwestionowanej w pozwie klauzuli umownej na podstawie art. 479⁴² § 1 k.p.c.

Nietrafny jest również argument pozwanego podniesiony na rozprawie, że występujące po stronie powodowej stowarzyszenie nie posiada legitymacji procesowej do wytoczenia powództwa. Zgodnie z art. 479³⁸ § 1 k.p.c. powództwa w sprawach o uznanie wzorca umownego za niedozwolone mogą wytaczać m. in. organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy ochrona interesów konsumentów. Jak wynika z załączonego do akt sprawy odpisu aktualnego z Krajowego Rejestru Sądowego do celów statutowych stowarzyszenia występującego po stronie powodowej należy m. in. ochrona praw i interesów konsumentów. Wobec powyższego w ocenie Sądu Stowarzyszenie (...) na rzecz ochrony praw konsumentów posiada legitymację procesową do wytaczania powództw w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.. W myśl art. 98 § 3 w zw. z art. 99 k.p.c. koszty te stanowiły koszty zastępstwa procesowego w wysokości 360 zł określonej w § 14 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r., nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Opłatę sądową w wysokości 600 zł, od wniesienia której powód był zwolniony, Sąd postanowił obciążyć pozwaną na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 oraz art. 113 ust. 4 w zw. z art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r., nr 167, poz. 1398 ze zm.).

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono na podstawie art. 479⁴⁴ § 1 k.p.c., obciążając kosztami pozwaną.

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka